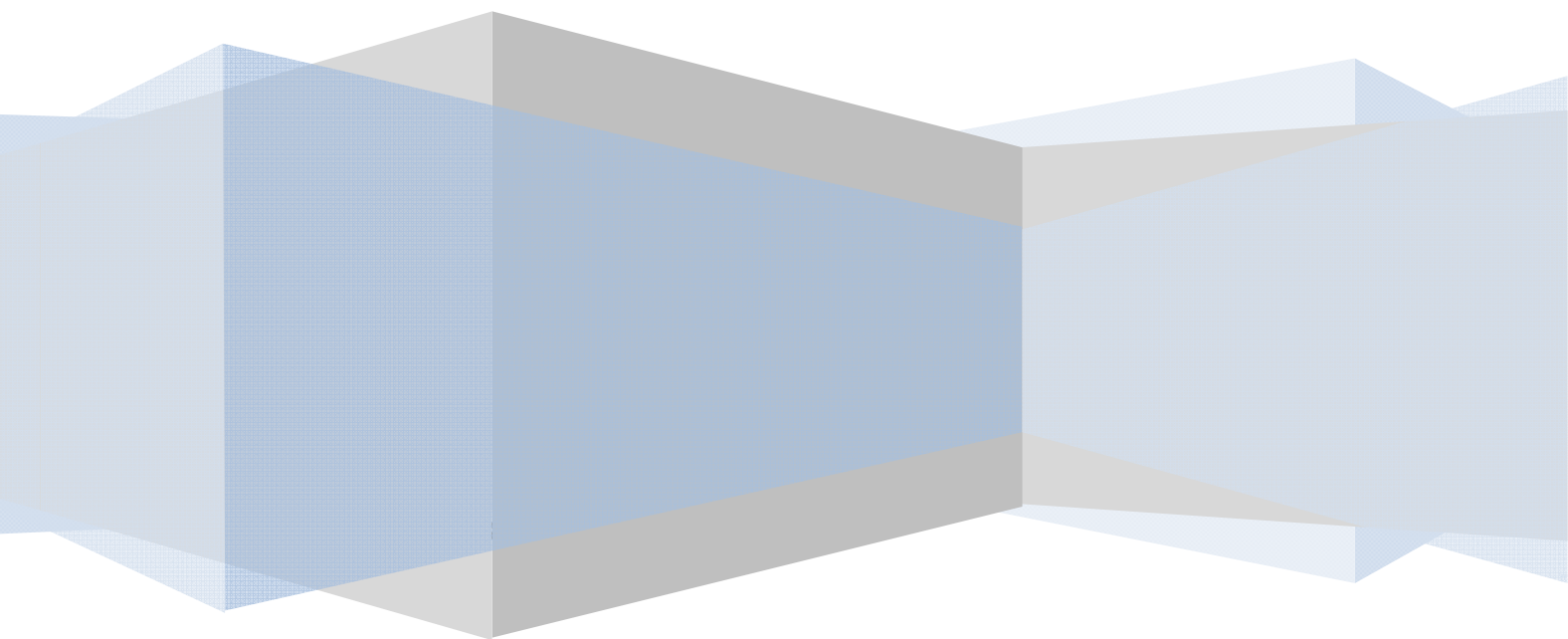

IZVEŠTAJ
O RADU UPRAVE ZA SPREČAVANJE PRANJA NOVCA
ZA 2012. GODINU

Beograd, 29. mart 2013. godine

SADRŽAJ

1. RAZVOJ SISTEMA NA ZAKONODAVNOM NIVOU	3
1.1. Nacrt Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma	3
1.2. Smernice za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma	4
1.3. Nacionalna procena rizika od pranja novca	5
2. FINANSIJSKO-OBAVEŠTAJNI POSLOVI	5
2.1. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA U 2012. GODINI	11
2.2. TRENDOVI PRANJA NOVCA.....	17
3. NADZOR NAD PRIMENOM ZAKONA KOD RAČUNOVOĐA I REVIZORA	22
3.1. Neposredni nadzor	24
4. MEĐUNARODNA SARADNJA	24
4.1. Izveštaj o napretku Republike Srbije na polju razvoja sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.....	24
4.2. Sporazumi o saradnji	25
4.3. Egmont grupa	25
4.4. Evroazijska grupa za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.....	26
5. MEĐUAGENCIJSKA SARADNJA	26
5.1. Stalna koordinaciona grupa za nadzor nad primenom Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.....	27
6. RAZVOJ INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA U UPRAVI	27
6.1. Oporavak sistema u slučaju elementarnih nepogoda (Disaster Recovery)	27
6.3 Unapređenja sistema za upravljanje dokumentima i predmetima	28
7. ORGANIZACIONA STRUKTURA, LJUDSKI RESURSI I OBUKA	29
7.1. Obuka zaposlenih u Upravi	30
8. LICENCE	32
9. PLANOVI I IDEJE.....	32

1. RAZVOJ SISTEMA NA ZAKONODAVNOM NIVOU

1.1. Nacrt Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma

Na osnovu odredaba Glave VII Povelje Ujedinjenih nacija, države članice OUN su u obavezi da preduzimaju mere na sprovođenju rezolucija koje u okviru svojih ovlašćenja donosi Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: SB UN). SB UN je doneo niz rezolucija kojima se propisuje primena represivnih mera protiv terorista, terorističkih organizacija i njihovih finansijera. Mere se odnose na sprečavanje korišćenja teritorija država od strane terorista i njihovih finansijera, efikasnu kontrolu granica u cilju sprečavanja prelaska takvih lica na teritoriju država članica i dr. Jedna od mera odnosi se na sprečavanje korišćenja imovine i sredstava navedenih lica i države su u obavezi da donesu propise kojima se reguliše ograničavanje raspolaganja imovinom i sredstvima koji se nalaze na teritoriji tih država. Rezolucije kojima se propisuju navedene mere su: Rezolucija broj 1267 od 15. oktobra 1999. godine koja sadrži listu lica označenih od strane SB UN prema kojima se primenjuju navedene mere, Rezolucija broj 1373 iz 2001. godine, Rezolucije 1333 iz 2000. godine, 1363 iz 2001. godine 1455 iz 2003. godine i dr.

Međunarodne standarde u oblasti sprečavanja pranja novca propisuje i međuvladina organizacija FATF (Financial Action Task Force) koja je donela dokument pod nazivom „FATF 40 preporuka protiv pranja novca i finansiranja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje“, koji predstavlja osnovni standard u ovoj oblasti. Ujedno to je i osnovni dokument na kome počiva rad svih međunarodnih organizacija koje se bave sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma.

U cilju usaglašavanja sa navedenim međunarodnim standardima, formirana je radna grupa sa zadatkom da izradi nacrt Zakona. Radna grupa, sastavljena od domaćih eksperata - predstavnika Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Republičkog javnog tužilaštva i Uprave za sprečavanje pranja novca, je u martu 2012. izradila Nacrt Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma. Nacrt Zakona je u skladu sa ratifikovanom Međunarodnom konvencijom o suzbijanju finansiranja terorizma, rezolucijama SB UN 1267, 1373, 1333, 1363, 1455, preporukama FATF (9 preporuka o finansiranju terorizma), kao i Trećom direktivom EU, Zajedničkim stavom Saveta 2001/931/ZSBP od 27.12.2001. o primeni određenih mera za borbu protiv terorizma i Zajedničkim stavom Saveta 2005/847/ZSBP od 29. 11. 2005. godine o primeni određenih mera za borbu protiv terorizma, kojim se stavlja van snage Zajednički stav Saveta 2005/725/ZSBP) (*Council Common Position 2001/931/CFSP of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism, Council Common Position 2005/847/CFSP of 29 November 2005 updating Common Position 2001/931/CFSP on*

the application of specific measures to combat terrorism and repealing Common Position 2005/725/CFSP).

Osnovni cilj koji se želi postići donošenjem ovog Zakona je unapređenje borbe protiv terorizma ustanovljavanjem sistema preventivnih i represivnih mera protiv finansiranja terorizma kao prethodne neophodne faze u vršenju terorističkih akata.

1.2. Smernice za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma

Uprava je, izmenama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma od 11. decembra 2010. godine (u daljem tekstu: Zakon), dobila nadležnost za inspekcijski nadzor nad primenom Zakona kod preduzeća za reviziju, preduzetnika i pravnih lica koja se bave pružanjem računovodstvenih usluga, odnosno postala je jedan od nadzornih organa u primeni ovog Zakona. Kako je Zakonom propisano da nadzorni organi olakšavaju primenu Zakona kod obveznika nad kojima obavljaju nadzor, upućujući ih kako da Zakon primene na način koji najbolje odgovara delatnosti obveznika, Uprava je dana 27. marta 2012. godine je donela Smernice za procenu rizika od pranja novca i finansiranja kod preduzeća za reviziju, preduzetnika i pravnih lica koja se bave pružanjem računovodstvenih usluga.

Osnovni cilj Smernica je jedinstvena primena Zakona, uz pristup zasnovan na proceni rizika koji je primenjen u Zakonu, a koji znači da se različit stepen pažnje usmeren prema stranci može primeniti u zavisnosti od činjenica koliko je njegovo poslovanje ili druge okolnosti rizično za pranje novca ili finansiranje terorizma. Dodatni cilj ovih smernica je i utvrđivanje minimalnog standarda postupanja preduzeća za reviziju, preduzetnika i pravnih lica koji se bave pružanjem računovodstvenih usluga, pri uspostavljanju i unapređenju efikasnog sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, a posebno pri izradi i primeni procedura koje se zasnivaju na analizi i proceni rizika.

Smernicama je, između ostalog, definisan i rizik od pranja novca ili finansiranja terorizma, odnosno rizik da će stranka zloupotребiti poslovni odnos, transakciju ili uslugu u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma.

Procena rizika, u skladu sa Smernicama, obuhvata najmanje tri osnovne vrste rizika: geografski rizik, rizik stranke i rizik usluge koju preduzeće za reviziju, preduzetnik i pravno lica koje se bavi pružanjem računovodstvenih usluga pruža u okviru svoje delatnosti. U slučaju identifikovanja drugih vrsta rizika, a zavisno od specifičnosti poslovanja, preduzeće za reviziju, preduzetnik i pravno lice koje se bavi pružanjem računovodstvenih usluga, procenom treba da uključi i te vrste rizika.

1.3. Nacionalna procena rizika od pranja novca

U toku 2012. godine sprovedena je nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma (NRA, **AML NRA**). Naime, u februaru 2012. godine izmenjene su FATF preporuke i doneta je jedna potpuno nova preporuka, preporuka broj 1, koja predstavlja koncept procene rizika od pranja novca na svim nivoima: na nivou države, na nivou obveznika, na nivou stranke, kao i na nivou nadzora u sistemu sprečavanja pranja novca. Ova preporuka je rezultat kompromisa u međunarodnoj zajednici kojom je priznato da je svaka država različita kada je u pitanju pravni i ekonomski okvir koji daje različit stepen verovatnoće i podložnosti za pranje novca. Na primer, pojava ili proizvod koji je u jednoj državi rizičan za pranje novca ne mora biti rizičan u drugoj, ili, pak, može biti manje rizičan. Preporuka broj 1 FATF daje mogućnost, ali i obavezu, državama da urade jedno sveobuhvatno istraživanje u kome će oceniti rizik od pranja novca u svim sektorima, a zatim, zavisno od utvrđenog rizika primeniti manji ili veći obim mera u odnosu na izvor rizika. Tokom prošle godine, Uprava je bila koordinator aktivnosti u ovom procesu u kome su učestvovala 23 državna organa, a koja je rađena uz podršku stručnjaka i na osnovu metodologije Svetske banke. Prva radionica i konferencija održani su 18-20. januara 2012. godine, a druga završna radionica održana je 22-24. oktobra 2012. godine. Uz sprovođenje ove analize, Srbija učestvuje u projektu Međunarodnog monetarnog fonda o nacionalnoj proceni rizika. Bitno je istaći izuzetnu saradnju i posvećenost predstavnika svih državnih organa koji su tokom 2012. godine aktivno učestvovali u prikupljanju i obradi podataka koji su neophodni za donošenje ocene u proceni rizika banke. Nacionalna procena rizika je proces u kome se sagledavaju pretnje i ranjivost u sledećim segmentima:

1. Protivpravno stečena dobit,
2. Nacionalna ranjivost,
3. Ranjivost bankarskog sektora,
4. Ranjivost ostalih finansijskih institucija i
5. Ranjivost određenih fizičkih i pravnih lica van finansijskog sektora.

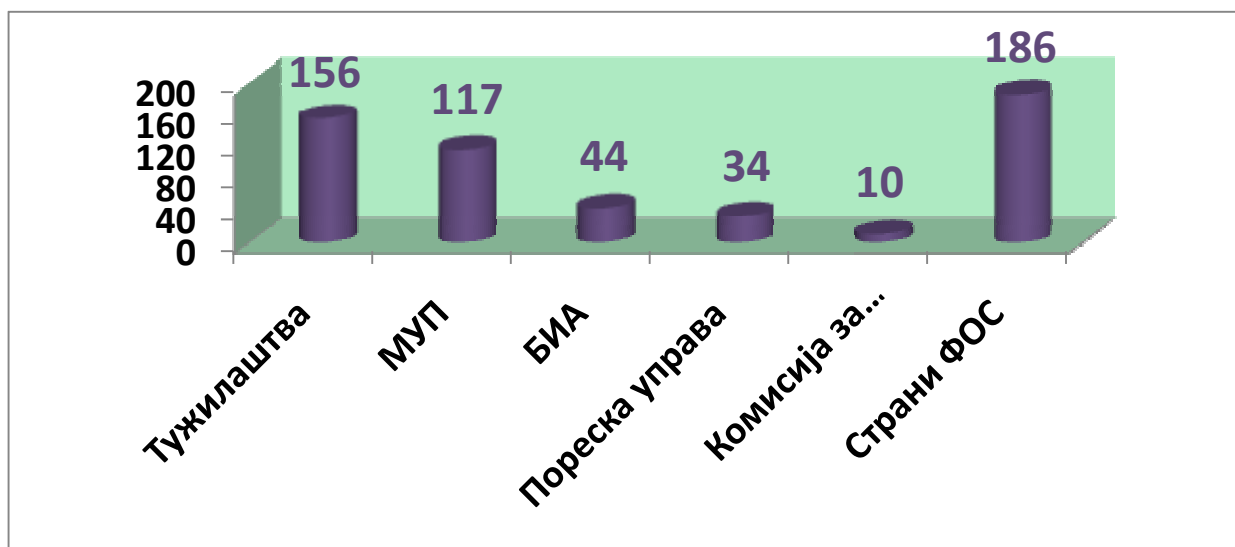
Nacionalna procena rizika će poslužiti kao osnov za izradu nove nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

2. FINANSIJSKO-OBAVEŠTAJNI POSLOVI

U 2012. godini ukupno je otvoreno 467 analitičkih predmeta. Predmeti su u 2012. godini otvoreni na inicijativu drugih državnih organa, zahteva stranih finansijsko-obaveštajnih službi i analize prijavljenih sumnjivih transakcija obveznika.

U zahtevima za dostavu podataka koja su drugi državni organi uputili Upravi najzastupljenija krivična dela koja su ukazala na sumnju u pranje novca su zloupotreba službenog položaja, zloupotreba ovlašćenja u privredi, trgovina narkoticima i trgovina ljudima. Veliki broj informacija koje je Uprava prosledila nadležnim organima, odnosi se na aktivnosti lica koja su bila na odgovarajućim pozicijama u preduzećima (direktor, ovlašćeno lice, osnivač), a čija je namera bila da preko fiktivnih poslovnih aktivnosti dođu do određene imovinske koristi, kako za sebe tako i za druga povezana fizička i pravna lica. Veliki broj predmeta odnosi se i na manipulacije prilikom sticanja vlasništva u određenim kompanijama, sticanje vlasničkog udela u postupku kupovina preduzeća.

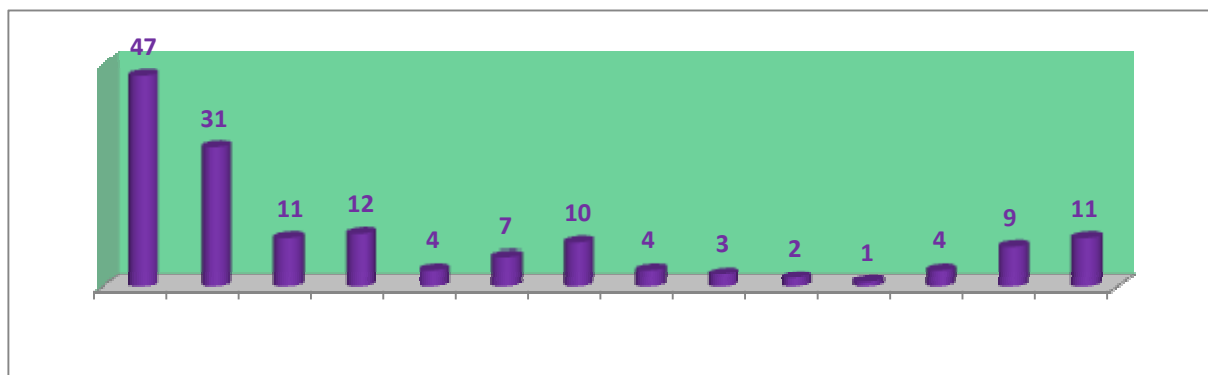
U toku 2012. godine postupalo se i po predmetima koji su otvoreni u prethodnim godinama, a zbog novih informacija. Ukupno je postupano po 55 predmeta koji su otvoreni prethodnih godina. Najčešće su u pitanju nove informacije za lica koja su bila učesnici u kupovini preduzeća kod Agencije za privatizaciju, nove okolnosti usled prijave sumnjivih transakcija obveznika i otkrivanje povezanosti novih lica, sa licima koja su bila predmet analize u prethodnom periodu.

Grafikon 1: Prosleđivanje podataka državnim organima

U toku 2012. godine najveći broj informacija prosleđen je tužilaštvima, ukupno je prosleđeno 156 informacija, od čega 112 na inicijativu Uprave. Najveći broj predmeta prosleđenih tužilaštvima prosleđen je zbog sumnje da je došlo do izvršenja krivičnog dela poreske utaje, da se zatim novac ulagao u nova pravna lica, za obavljanje privrednih aktivnosti, kao i da je deo iskorišćen za lične potrebe učesnika u fiktivnim privrednim aktivnostima. Na ovaj način, ulaganjem novca za koji se sumnja da potiče iz poreskih utaja, prikrivanjem porekla novca, a nakon toga i integrisanjem novca u legalne privredne tokove, ukazano je na sumnju i u krivično

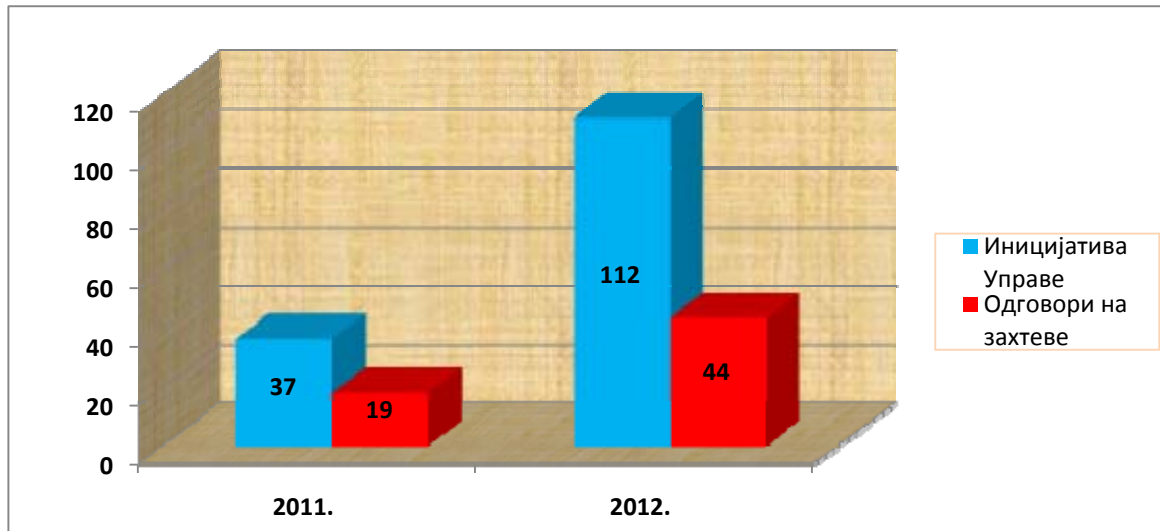
delo pranja novca. Pored aktivnosti lica koja su bila predmet rada Uprave, a koje su ukazale i na sumnju u pranje novca, veliki broj predmeta prosleđen je zbog sumnje da transakcije koje su analizirane za određena lica posredno ukazuju na povezanost lica sa organizovanim kriminalnim grupama i licima koja su pod istragom zbog krivičnih dela trgovina drogom i trgovina ljudima.

Grafikon 2: Sumnja u prethodna krivična dela

Kao što grafik ukazuje najveći broj predmeta prosleđen je zbog sumnje u poresku utaju, kao predikatno krivično delo, ukupno 47 predmeta. Zatim sledi sumnja u zloupotrebu službenog položaja (ukupno 31 predmet), neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga (11 predmeta), udruživanje radi vršenja krivičnih dela (12 predmeta), falsifikovanje (4 predmeta), prevare (7 predmeta), zloupotrebe prilikom postupka privatizacije preduzeća (10 predmeta), nepoštovanje procedura prilikom odobravanja i korišćenja kredita (4 predmeta), nedozvoljena trgovina preko interneta (3 predmeta), krijumčarenje ljudi (2 predmeta), terorizam (1 predmet), koruptivne aktivnosti (4 predmeta), veliko polaganje i prenosi gotovine nepoznatog porekla (9 predmeta) i druge aktivnosti koje su ukazale na sumnju u pranja novca (11 predmeta).

Poređenjem sa podacima iz 2011. godine, kada je sa tužilaštvima razmenjeno 56 informacija, uočava se porast broja informacija koje su dostavljene tužilaštvima. Uprava sve predmete u kojima postoji sumnja da je došlo do krivičnog dela pranja novca ili finansiranja terorizma, dostavlja tužilaštvima, s obzirom na to da je Zakonikom o krivičnom postupku tužilac dobija ulogu koordinatora u istragama.

Grafikon 3: Odnos broja prosleđenih informacija tužilaštvima u 2011. i 2012. godini

Uprava je na osnovu analize sumnjivih transakcija prosledila 18 informacija Ministarstvu unutrašnjih poslova. Najveći broj informacija odnosi se na gotovinske uplate po računima fizičkih lica u značajnim iznosima. Poreklo novca koji se uplaćuje na račune fizičkih lica nije se moglo utvrditi na osnovu analize prometa koji je evidentiran po računima fizičkih lica, vlasnika računa. Novac se nakon gotovinskih uplata, prenosi dalje na račune povezanih fizičkih i pravnih lica. Sumnja se da su fizička lica koja obavljaju gotovinske uplate, paravan lica ljudi iz kriminalnog miljea, tj. da su lica izvršavala navedene poslove po nalogu drugih lica, uplata gotovine nepoznatog porekla sa namerom da ih „ubace“ u legalne novčane tokove.

Pored nepoznatog porekla sredstava, veliki broj informacija prosleđen je i zbog sumnje da postoje fiktivni prenosi novca između pravnih lica, tj. da se preko fiktivne privredne aktivnosti, prometa roba, novac prenosi između povezanih pravnih lica, a zatim se gotovinski podiže sa računa. Postoji sumnja da je stvarni vlasnik pravnih lica između kojih se transferiše novac isto lice.

Od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave kriminalističke policije u 2012. godini Upravi je upućeno ukupno 68 zahteva. Policijske uprave su uputile 31 inicijativu Upravi za sprečavanje pranja novca radi prikupljanja podataka.

U predmetima u kojima je došlo do razmene informacija sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, radilo se o postojanju sumnje u sledeća prethodna krivična dela: Trgovina ljudima, trgovina oružjem, zloupotreba službenog položaja, poreska utaja, neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, manipulacija hartijama od vrednosti i dr.

U toku 2012. godine na osnovu rada po predmetima razmenjene su informacije i sa Bezbednosno informativnom agencijom. Razmenjeno je ukupno 44 informacije. Najveći broj razmenjenih informacija odnosi se na sumnju u povezanost lica sa trgovinom drogom, unos nelegalnog novca u Republiku Srbiju, trgovinu ljudima i falsifikovanje dokumenata.

Uprava redovno prati i sumnjive okolnosti na tržištu kapitala koje mogu ukazati da dolazi do pokušaja integrisanja prljavog novca. Uprava je u toku 2012. godine razmenila šest informacija sa Komisijom za hartije od vrednosti, a zbog sumnje da dolazi do manipulativnih radnji na tržištu kapitala – povezanog delovanja pravnih lica prilikom preuzimanja.

U toku 2012. godine Upravi je upućeno 70 zahteva stranih FOS. Najveći broj od FOS Crne Gore (15), Belgije (7), Slovenije (5), Hrvatske (4) i Austrije (4).

Uprava za sprečavanje pranja novca uputila je 116 zahteva za dodatne informacije u toku rada po predmetima stranim finansijsko-obaveštajnim službama, najviše Mađarskoj (10), Austriji (9), Rusiji (8), Crnoj Gori (4) i Sloveniji (4).

Podaci koji se razmenjuju sa stranim FOS najvećim delom se odnose na fizička lica i sredstva koja su uočena po računima fizičkih lica kod banaka ili koja su lica prijavila prilikom prelaska državne granice. Lica se javljaju kao izvršioc transakcija koje su okarakterisane kao sumnjive ili se nalaze u vlasničkoj, odnosno upravljačkoj strukturi pravnih lica koja su predmet analize.

Tri najčešća prethodna krivična dela koja se vezuju za razmenu informacija sa stranim FOS su prevara, poreska utaja i zloupotreba službenog položaja.

U 2012. godini posebne pojave u društvu su analizirane sa aspekta mogućnosti njihove zloupotrebe u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma: rad nevladinog sektora, odnosno neprofitnih organizacija; izdavanje i upotreba pripejd kartica; aktivnost investicionih fondova kao i izdavanje virtuelnih kancelarija.

Analiziran je prelazak lica preko državne granice i koliki je ukupan iznos prijavljenih sredstava prilikom prelaska. Zakonom je definisano da svako fizičko lice koje prelazi državnu granicu i pri tom prenosi fizički prenosiva sredstva plaćanja u iznosu od EUR 10.000,00 ili više dužan je da to prijavi nadležnom carinskom organu. Takođe, članom 69. istog Zakona određeno je da ako nadležni carinski organ ustanovi da fizičko lice prenosi preko granice novac u iznosu nižem od EUR 10.000,00 a postoji sumnja da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma on taj novac privremeno oduzima i deponuje na račun nadležnog organa za vođenje prekršajnog postupka koji se vodi kod Narodne banke Srbije. O oduzetim fizički prenosivim sredstvima plaćanja izdaje se potvrda. Uvidom u podatke iz potvrda o privremeno oduzetim sredstvima plaćanja koje

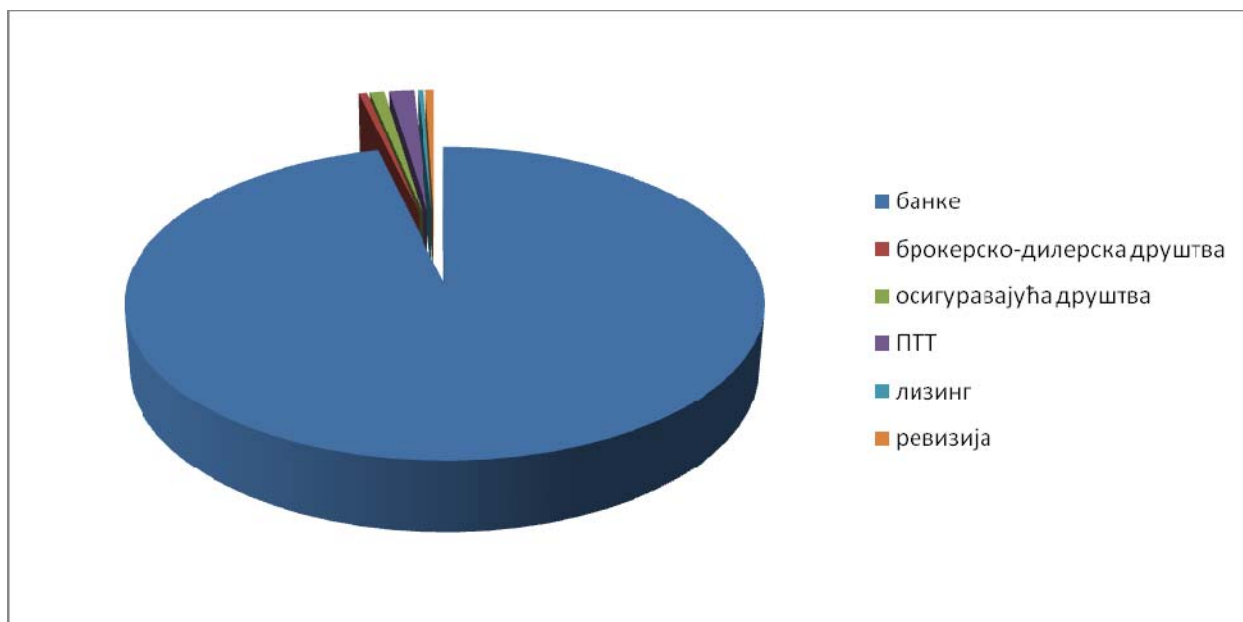
Upravi dostavljaju carinske ispostave može se primetiti da lica izjavljuju da taj novac uglavnom potiče od ušteđevine, dobitka u kazinu, nasleđu i sl.

Prema podacima kojima Uprava raspolaže u svojim bazama, preko državne granice Republike Srbije za 2011. i 2012. godinu preneto je ukupno:

Ulaz	2011.	2012.	Izlaz	2011.	2012.	Tranzit	2011.	2012.
AUD	566.800,00	193.820,00	EUR	204.415,00	185.345,00	CHF	70.600,00	115.000,00
CAD	94.000,00	142.930,00	USD		19.980,00	DKK		367.000,00
CHF	1.230.500,00	1.285.810,00				EUR	8.682.410,00	4.151.435,00
DKK	1.900,00	367.000,00				NOK		425.000,00
EUR	11.473.695,00	16.840.201,00				GBP	15.600,00	
GBP	27.800,00	68.410,00				USD	365.200,00	171.400,00
NOK	1.510.000,00	180.600,00						
PLN		30.000,00						
SEK	428.110,00	318.810,00						
RSD	3.941.930,00	9.574.000,00						
USD	1.230.840,00	998.920,00						

Kao što se iz priložene tabele može videti, znatno veća količina novca se unosi u Srbiju nego što se iz nje iznosi. Ako na primer pogledamo unos i iznos EUR u i iz Srbije možemo videti da je npr. u 2011. godini u Republiku Srbiju uneto EUR 11.473.695,00 dok je u istom periodu iz Srbije izneto EUR 204.415,00. Veliki deo tih sredstava unose srpski državljani koji rade u inostranstvu. Sredstva u Republiku Srbiju unose i druga fizička lica kod kojih se ne može utvrditi poreklo sredstava. Takođe, evidentirana je i velika količina novca koja je samo u tranzitu kroz Srbiju. Najverovatnije se radi o držaljanima koji vode poreklo iz istočnih zemalja, najčešće Turske, a koji rade u Zapadnoj Evropi.

U 2012. godini, Upravi je prijavljeno 811 izveštaja o transakcijama u kojima postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma (u daljem tekstu: sumnjive transakcije) i 266.436 izveštaja o gotovinskim transakcijama.

Grafikon 4: Odnos prijavljenih sumnjivih izveštaja obveznika

Najveći broj izveštaja prijavljen je od banaka. Najveći broj transakcija u finansijskom sistemu obavlja se upravo preko bankarskog sistema. Banke su u 2012. godini prijavile ukupno 781 izveštaja o sumnjivim transakcijama. Kvalitet sumnjivih prijava obveznika značajno je porastao u toku 2012. godine. Predstavници Uprave su u januaru i februaru 2012. godine održali sastanke sa licima koja obavljaju poslove sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma svih banaka. Na sastancima svakoj od banaka je ukazano na propuste u radu, na proceduru prijave sumnjivih izveštaja, primenu indiktora, na procenu i analizu rizika, kao i na opis sumnje u pranje novca ili finansiranja terorizma. Neposredna komunikacija sa ovlašćenim licima dovela je do porasta kvaliteta u prijavi sumnjivih transakcija kao i do kvalitetnijeg obrazloženja sumnje u pranje novca ili finansiranje terorizma, prilikom prijave Upravi.

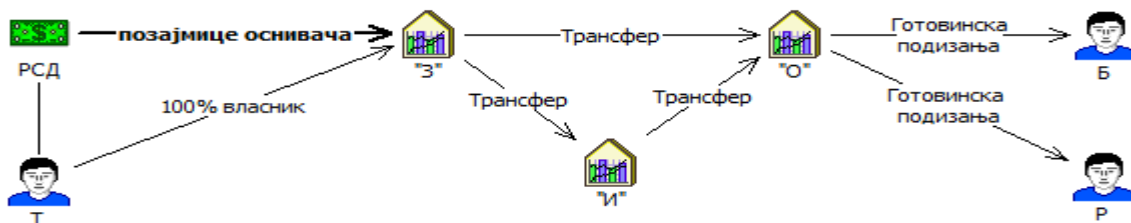
2.1. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA U 2012. GODINI

Analiza transakcija koje su u 2012. godini prijavljene Upravi zbog sumnje u tokove novca ukazala je na sledeće tipološke aktivnosti:

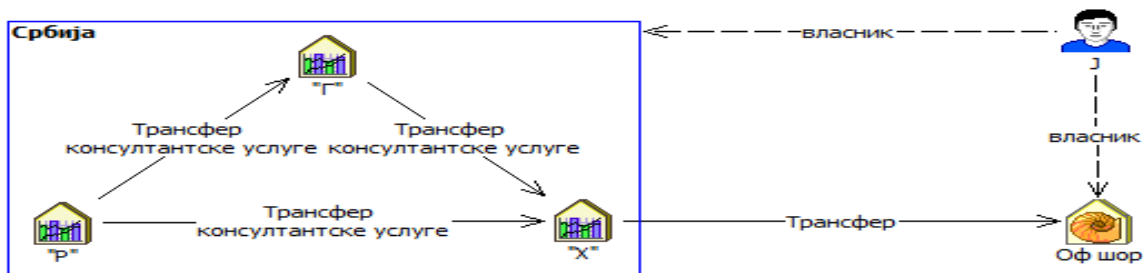
- Gotovinske uplate fizičkih lica na lične devizne račune u značajnim iznosima, po osnovu oročenja sredstava kod različitih banaka. Poreklo novca se ne može utvrditi. Lica su najčešće mlade starosne dobi, u najvećem broju slučajeva i nezaposlena.

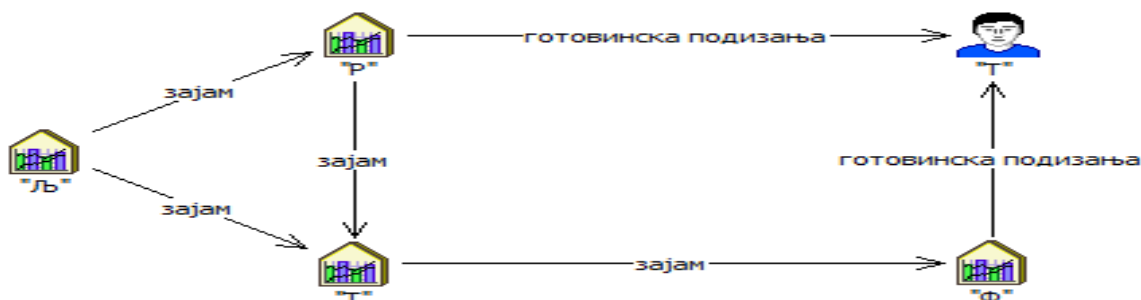
- Gotovinske uplate na lične račune, devizne i dinarske, u značajnim iznosima. U velikom broju slučajeva fizička lica su osnivači kompanija koja se bave prometom nekretnina. Navedeni slučajevi ukazali su i da se ne poštuju odredbe člana 36. Zakona, tj. da se ne poštuju odredbe o zabrani plaćanju robe ili usluge u iznosu od EUR 15.000,00 i više u gotovini. Sumnja se da se nekretnine prodaju za gotovinu, a da se novac zatim polaže na lične račune vlasnika preduzeća za investicije.
- Nastavljen je trend da se novac u značajnim iznosima uplaćuje na račune novoosnovanih pravnih lica od strane osnivača po osnovu uplata pozajmica osnivača za likvidnost preduzeća. Novac se zatim prenosi preko računa više povezanih pravnih lica, najčešće po osnovu prometa robe i usluga, iako roba nije prodana ili usluge pružene, tj. nema stvarne privredne aktivnosti; a novac se nakon višestrukih transfera ponovo podigao u gotovini sa računa.

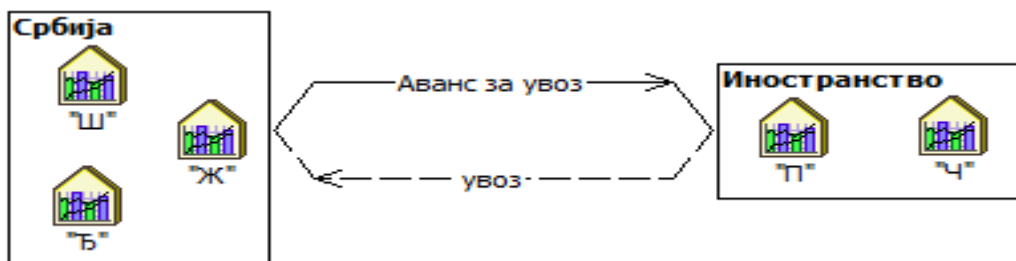
- Prenosi novca između pravnih lica po osnovu usluga (konsultantske usluge, usluge istraživanja i razvoja tržišta i dr.) kojima je teško odrediti tržišnu cenu, a nakon toga dalji transferi novca na of-šor destinacije;

- Prenosi novca između velikog broja pravnih lica po osnovu zajma, a nakon toga podizanje sredstava od strane fizičkih lica, koja nisu osnivači kompanije ili ovlašćena lica po računu, što ukazuje na sumnju u stvarne vlasnike ovih kompanije;

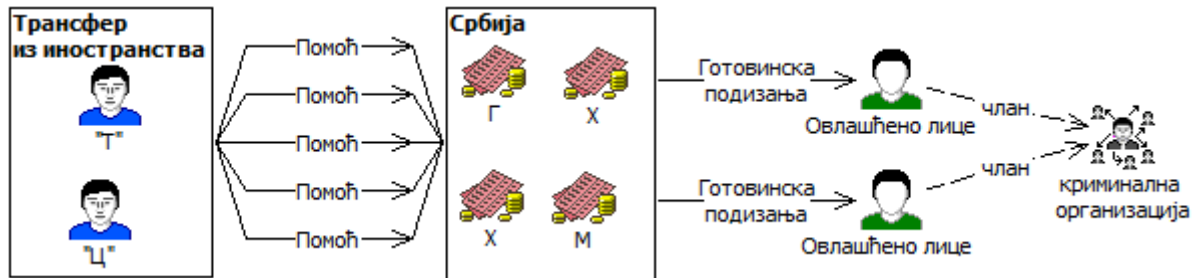
- Transferi sredstava sa računa pravnih lica na račune kompanija u inostranstvu po osnovu avansa za uvoz robe, za robu koja nije nikad uvezena;

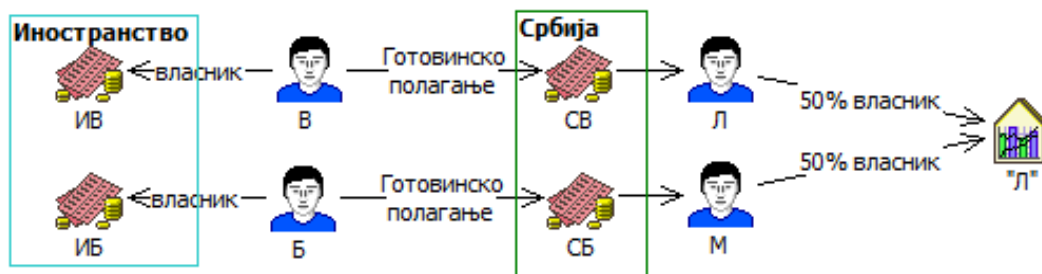
- Prenos sredstava sa of-šor zona po osnovu odobrenih kredita ili zajmova na račune pravnih lica u Srbiji, a zatim brzi transfer novca na račune drugih povezanih pravnih lica (isti vlasnici, ista adresa preduzeća i dr.). Sredstva se dalje transferišu u nova preduzeća, čiji je vlasnik najčešće registrovan na of-šoru.

- Uplate na račune fizičkih lica po osnovu pomoći iz inostranstva. Novac se uplaćuje sukcesivno, u manjim iznosima i odmah nakon uplata podižu se u gotovini. Lica koja podižu novac sa računa, nisu vlasnici računa, već ovlašćena lica za raspolaganje sredstvima po računu i dovode se u vezu sa licima iz kriminalnog miljea;

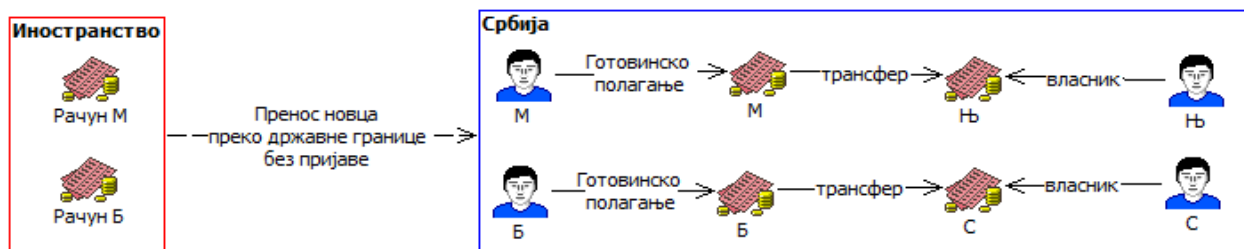

- Fizička lica, državljani Srbije, uplaćuju sredstva u gotovini na lične devizne račune. Lica poseduju račune i u zemljama okruženja. Nakon gotovinskih uplata, novac se prenosi na dinarske račune fizičkih lica, osnivača kompanija koja se bave investicionim radovima i podižu se po osnovu materijalnih troškova.

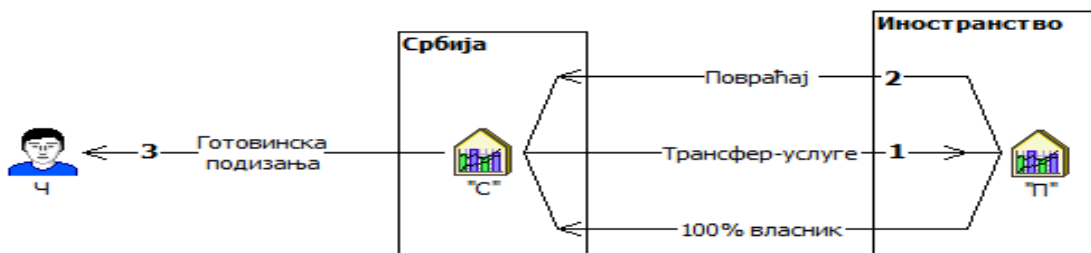

- Gotovinske uplate nerezidentnih lica na lične račune kod banaka u značajnim iznosima, a zatim dalji prenos na veći broj računa fizičkih lica. Daljim proverama, nije utvrđeno da su lica

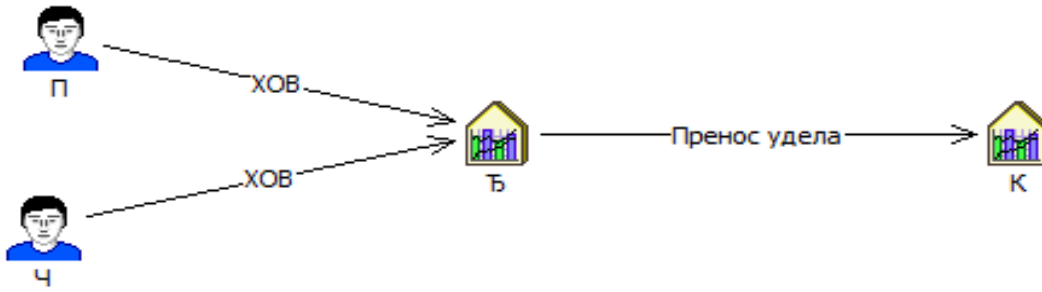
prijavila prenos novca preko državne granice, u skladu sa članom 67. Zakona, iako se neposredno pre uplata novca, evidentirani njihovi ulasci u Republiku Srbiju. Lica poseduju i račune u zemljama, čiji su državljani, ali ne transferišu novac preko računa, već su evidentirane samo gotovinske uplate sredstava. Primanja u zemlji, čiji su državljani nedaleko su ispod proseka gotovinskih uplata na račune kod banaka u Srbiji.

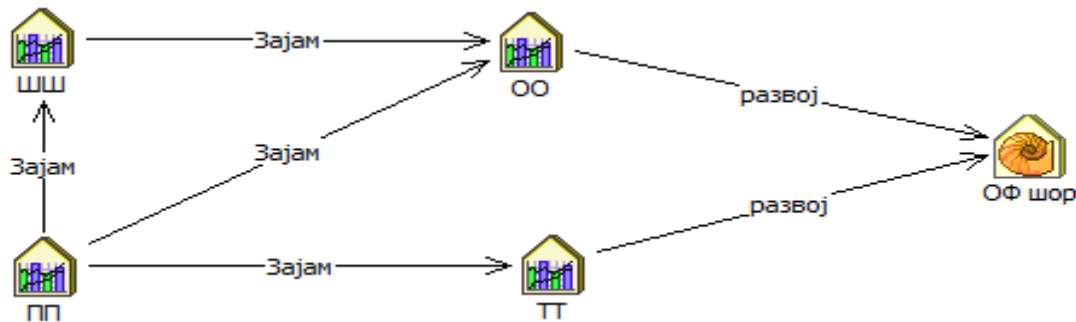
- Prenos novca sa računa pravnih lica po osnovu usluga na račune ino-pravnih lica, a nakon kratkog vremenskog perioda, vraćanje novca u istom iznosu u Republiku Srbiju i gotovinsko podizanje sredstava sa računa pravnih lica. Osnivači pravnih lica iz Srbije su kompanije iz inostranstva, na čije se račune novac prenosi po osnovu usluga.

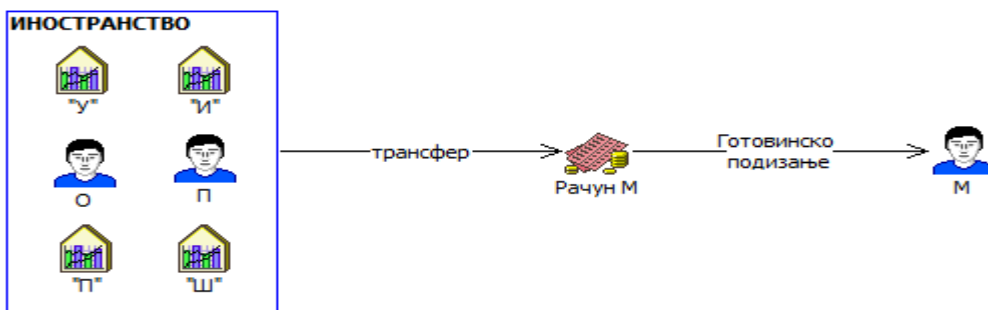
- Povezano delovanje pravnih lica u cilju preuzimanja vlasništva nad određenim preduzećem;
- Kupovina udela, tačnije utvrđene su okolnosti gde se prilikom osnivanja preduzeća unosi kapital u pravima ili hartijama od vrednosti. Nakon određenog vremena, prava se prenose na novog vlasnika („prodaju se udeli“).

- Veliki broj transakcija povezan je sa of-šor zonama i prenosima novca po osnovu usluga razvoja na račune kompanija iz poreskih rajeva. Po računima novoosnovanih preduzeća uočene su česte transakcije po osnovu zajmova sa drugim povezanim pravnim licima, a zatim, neposredno, nakon uplata zajma novac se transferiše na of-šor zone.

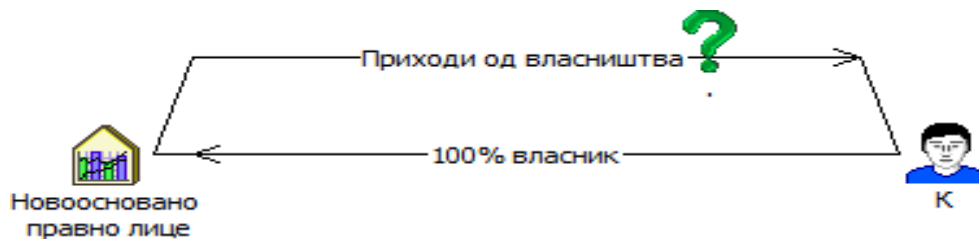

- Prenosi novca od strane velikog broja lica iz inostranstva na račun fizičkog lica u Srbiji i brzo podizanje gotovine sa računa fizičkog lica. Fizičko lice iz Srbije nije rodbinski, poslovno ili na neki drugi način povezano sa licima iz inostranstva.

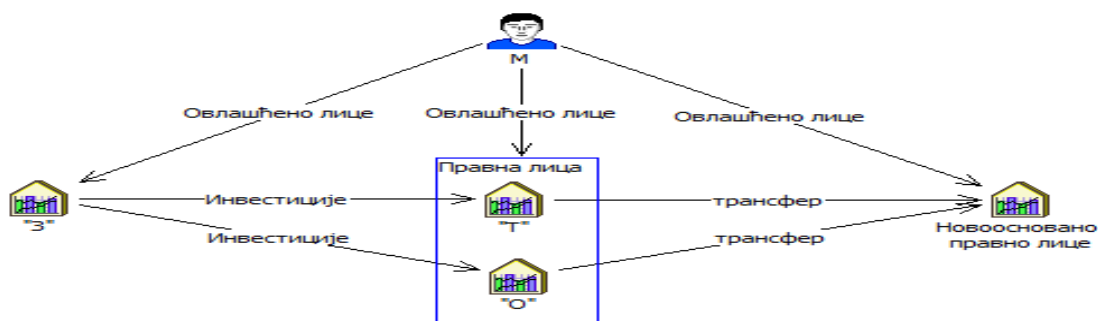

- Podizanje novca sa računa tek osnovanih preduzeća po osnovu isplate dobiti od poslovanja preduzeća, iako ne postoji realan osnov (nema finansijskih izveštaja o poslovanju).

- Transferi sredstava sa računa pravnog lica na račune velikog broja kompanija po osnovu investicija u objekte i opremu, a odmah nakon toga, sa računa svih pravnih lica dalji prenos sredstava u korist tek registrovane kompanije. Jedno fizičko lice je ovlašćeno po računima svih preduzeća.

- Novoosnovana pravna lica, odmah nakon registracije imaju promete po računima u izuzetno velikom obimu. Novac se, zatim brzo transferiše dalje na račune kompanija sa sedištem u poreskim rajevima.

2.2. TRENDOVI PRANJA NOVCA

Trendovi pranja novca u Srbiji zavise od niza faktora kao što su: ekonomskog nivoa razvijenosti Srbije (BDP i standard po glavi stanovnika), stepena razvijenosti pojedinih grana industrije ili sektora privrede koji mogu privući ili su atraktivni za ulaganja; slabe zakonske regulative koja može zbog svoje slabosti uzrokovati pranje novca ili finansiranja terorizma; izloženost međunarodnim finansijskim tokovima; postojanje institucija i nacionalna organizacija u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma; otpornost na uticaj kriminala na privredni i finansijski sistem; postojanje svesti o štetnosti uticaja pranja novca i finansiranja terorizma po državu.

Ako se uzmu u obzir gore navedeni faktori kao i rezultati nacionalne procene rizika uz uočene tipologije pranja novca u pojedinim sektorima možemo pretpostaviti da će se trendovi pranja novca odvijati kroz sledeće sektore privrede:

Bankarski sektor:

Kao ključni sektor za finansijske tokove novca možemo očekivati sledeće pojave:

- Tendencija polaganja i integrisanja prljavog novca u bankarske proizvode koje donose prihode ulagačima ili transfer novca kroz bankarski sistem ka konačnoj integraciji novca u cilnoj investiciji (kupovina nekretnina, ulaganje u hartije od vrednosti, preuzimanja preduzeća itd.);
- Tendencija polaganja i fiktivnog raslojavanja prljavog novca preko niza poslovnih računa u cilju prikrivanja traga porekla novca i otežane identifikacije učesnika i vlasnika novca;
- Međunarodni tokovi „sumnjivog kapitala“ a naročito se tu misli na prilive novca koji ulaze sa of-šor kompanija koje se teško mogu poslovno i finansijski identifikovati kao i njihovo vlasništvo i za koje se može pretpostaviti da su stekle nezakonito kapital. Iskustva pokazuju da se radi o prilivima kapitala koji se integrišu u vidu zajmova domaćim privrednim društvima ili osnivačkim ulozima, kreditni aranžmani ili plaćanje usluga koje nemaju ekonomsko pokriće sa namerom da se na taj način unese „prljav kapital“;
- Brojne gotovinske i bezgotovinske transakcije fizičkih i pravnih lica koje ukazuju da izvori novca potiču iz sive zone ekonomije što pak ukazuje na krivično delo poreske utaje;
- Odliv „kapitala“ a pogotovo u vidu tranfera novca preko plaćanja fiktivnih usluga (naročito u oblasti marketinga i konsaltinga) što uzrokuje „lažno prikazivanje troškova poslovanja“ i nerealno bilansno prikazivanje prihoda što takođe ukazuje na umanjenje iskazivanja poreske osnovice i umanjenih obaveza plaćanja javnih prihoda. Takođe se radi i o iznosu „prljavog novca“ na legalan način. Uočen je trend da se „fiktivne“ usluge plaćaju ka of-šor kompanijama.
- Prilivi novca na nerezidentne račune sumnjivih fizičkih lica za koje je teško utvrditi realno poreklo novca i koji potiče iz zemalja sa jakom bankarskom tajnom ili koje imaju karakteristike of-šor destinacija;
- Izuzetno veliki prilivi od kompanija stvarno nepoznatih vlasnika sa of-šor preko kupovine udela u preduzećima koja nemaju ekonomsko pokriće;

- Iskustva ukazuju da brojni počinioci krivičnih dela iz kojih je stečena imovinska korist polažu nezakonito stečen novac kroz bankarski sistem u vidu depozita ili ciljno namenskih transfera ka investicionoj integraciji.

Tržište kapitala:

- Iako je tržište kapitala u krizi već nekoliko godina, iskustva iz prethodnih godina ukazuju da će se nastaviti trend preuzimanja preduzeća u vidu kupovine većinskih paketa akcija od strane investitora sumnjive biografije i kapitala a pre svega na ponude za preuzimanje koje dolaze od of-šor kompanija nepoznatih vlasnika ili se novac plasira preko „paravan“ lica kako bi se prikrio trag poreklu novca;
- Kupoprodaja hartija od vrednosti za koje je pokriće obezbeđeno gotovinskim polaganjem novca na namenske račune i za čije poreklo nema uverljivih dokaza da je legalno stečen;
- Inostrani investicioni fondovi sa nepoznatom vlasničkom i kapitalnom strukturom;
- Manipulacije i insajdersko trgovanje sa hartijama od vrednosti će sigurno biti aktuelni, a sa aspekta pranja novca je to značajno jer su te radnje prepoznate kao krivična dela iz kojih se može na nezakonit način steći imovinska korist. Tu takođe treba uzeti u obzir i sumnjive izvore novca koji potiču iz kriminala koji na „složeniji i manje transparentni načini“ želi da se oplodi;

Tržište nepokretnosti:

- Analizirajući tržište nepokretnosti može se reći da je ono na globalnom nivou „najatraktivniji sektor“ za ulaganje od strane organizovanog kriminala što se može reći i za tržište Srbije. Iskustva govore da će se trend pranja novca i integracija nastaviti:
- Plasman prljavog novca u vidu gotovinskih uplata ili polaganjem na račune kod banaka sa namenom kupovine građevinskog zemljišta, stambene izgradnje ili gotovih kuća i stanova kao i poslovnih prostora;
- Plasmani prljavog novca preko „paravan“ pravnih i fizičkih lica koja kupuju ili investiraju u ime stvarnih vlasnika;
- Osnivanje ili kupovina pravnih lica koja su specijalizovana za građevinsku delatnost i plasmani prljavog novca u ta pravna lica u cilju kapitalnog jačanja;
- Investitori kao fizička lica gde se prikuplja novac nepoznatog porekla i od sumnjivih klijenata i dalje reinvestira ili plasira u građevinsku delatnost;

- Investitori sa of-šor destinacija nepoznatih stvarnih vlasnika kao osnivači pravnih lica za građevinsku delatnost koji sukcesivno ubacuju novac nepoznatog porekla u vidu dokapitalizacije, zajmova ili kupovinom udela u preduzeću često puta precenjenih.

Menjački poslovi

- Konverzija prljavog novca – pazari (obično od ulične prodaja narkotika) u stranu efektivnu valutu, uglavnom u veće apoenske vrednosti zbog lakšeg manipulisanja;
- Organizovano pranje novca članova kriminalnih grupa preko lanaca menjačnica za koje se pretpostavlja da su u njihovom vlasništvu;
- Konverzije prljavog novca preko brojnih paravan lica u cilju prikrivanja sumnje u iznose i poreklo novca.

Spoljna trgovina

Već duži period uočen je trend spoljnotrgovinskog poslovanja, pogotovo uvoza robe preko of-šor kompanija koje se pojavljuju kao prodavci srpskim preduzećima pri čemu se može reći da su kupac i prodavac povezana lica, odnosno da je kupac i osnivač prodavca. Roba obično potiče iz razvijenih zemalja ali se „prevlači“ preko isporučioaca (zvaničnih prodavaca), fiktivnih kompanija, uglavnom sa sedištem u of-šor zoni, pri čemu se uočava trend uvećanih faktura što ukazuje na sledeće:

- Uvozi se roba preko „naduvanih“ – uvećanih faktura sa ciljem da se iznese „višak“ kapitala ili „opere siva ili crna ekonomija“ što predstavlja krivično delo. U ovim slučajevima se novac odliva na of-šor kompanije sa kojih se plaća „stvarna cena“ robe.
- Ima pojava izvoza po umanjenim fakturama (fiktivno se umanjuju prihodi) sa ciljem da se formiraju se „crni fondovi“ na of-šor zonama;
- Uvozi robe po izrazito damping (niskim) cenama sa ciljem da se nerealno kalkulišu robe po daleko većim cenama i stavljaju nezakonito u promet po daleko višim cenama, pri čemu su obaveze plaćanja ino-dobavljačima daleko niže od ostvarenih prihoda.

Unutrašnja trgovina

Poslednja istraživanja ukazuju na visok stepen sive ekonomije koji seže i do 30% učešća u DBP. To je naročito bitan podatak jer se radi o visokom stepenu nelegalnog toka novca u sivoj zoni ekonomije a to za sobom povlači i izbegavanje plaćanja javnih prihoda – utaja poreza, nelojalnu konkurenciju i neefikasna raspodela tržišta.

Trend pranja novca u unutrašnjoj trgovini ogleda se u vidu:

- Fiktivnih trgovanja preko „fantomskih firmi“ koje se otvaraju isključivo da bi se pokrila siva zona trgovanja i novac legalizovao;
- Fiktivni dnevni pazari radi legalizacije gotovine;
- Odobravanje pozajmice pravnim licima iz pazara sive ekonomije kao obrtni kapital;
- Povezani tokovi novca između pravnih i fizičkih lica sa ciljem da se gotovina prevlači preko računa i ponovo vraća u vidu podizanja u gotovinske tokove (sivu ekonomiju).

Trgovina zlatom

Zlato je uvek bio i ostao najvažniji „novac“ za sva vremena. Naročito se to aktuelizovalo poslednjih godina dolaskom svetske finansijske krize. Ako se uzme u obzir celokupna ekonomska situacija u zemlji i evidentan pad privređivanja tj. ekonomski zastoj, suprotno tome je vidno zabeležen porast trgovanja zlatom a naročito se evidentira porast otkupa i krijumčarenja zlata što je u direktnoj vezi sa aktivnostima organizovanog kriminala. Pojačana „motivacija“ se može ogledati i u prilično nesređenom pravnom ambijentu kada se radi o proizvodnji i prometu zlata.

Trendovi pranja novca:

- Kupovina zlata, naročito lomljenog zlata na crno od strane organizovanih kriminalnih grupa;
- Otkup zlata (lomljenog zlato) novcem nepoznatog porekla preko lanaca zlatara i menjačnica;
- Otkup lomljenog zlata novcem nepoznatog porekla i krijumčarenje preko granice;
- Otkup lomljenog zlata od strane stranih i domaćih pravnih lica novcem nepoznatog porekla i izvoz na neregularan način (bez dozvole, prikrivanje pravog oblika, usitnjavanje i topljenje do neprepoznatljivosti);

- Krijumčarenje i uvoz nakita u Srbiju a smatra se da je „sirovina“ za izradu nakita potekla od otkupa na crno lomljenog zlata iz Srbije.

Igre na sreću – kladionice

- Neovlašćeno organizovanje igara na sreću od strane pravnih i fizičkih lica sklonih kriminalu i protivpravno sticanje imovinske koristi kao i sumnja u legalnost tokova novca koji je u „igri“ kako u smislu organizovanja posla tako i samog učešća u igrama ili klađenju;
- Zloupotreba riziko depozita radi isplate dobitaka igračima u smislu konstantne uplate depozita, često i gotovine nepoznatog porekla čime se skoro isključuje prikazivanje prihoda;
- Tehnika pranja novca preko „pay out“ – isplate igrača pri čemu se kupovina žetona i prijav novac može oprati bez igre po principu ulaz – izlaz igrača.

3. NADZOR NAD PRIMENOM ZAKONA KOD RAČUNOVOĐA I REVIZORA

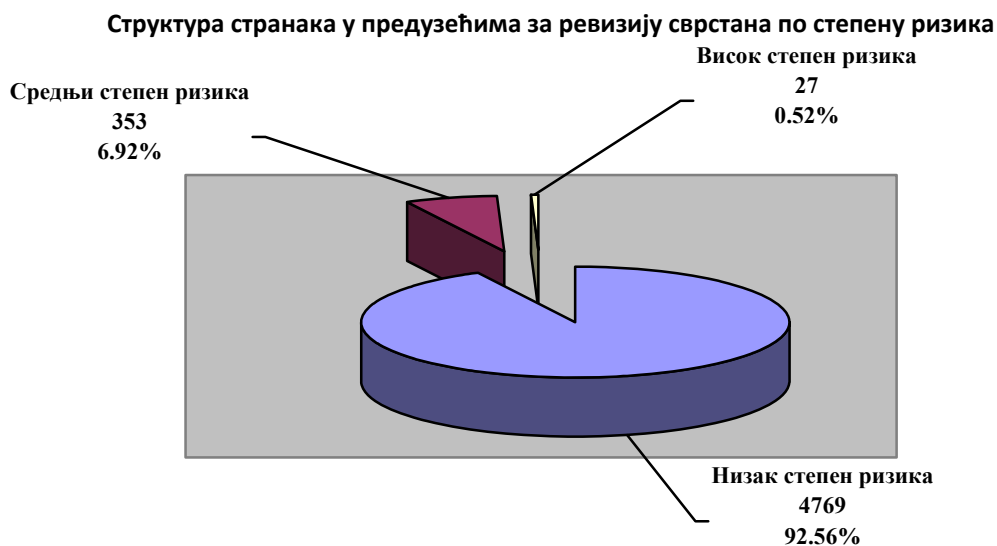
Odeljenje za nadzor je u prvom delu 2012. godine radilo na edukaciji obveznika iz nefinansijskog dela sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, naročito računovođa i revizora. Naime, mnogi od njih u prethodnom periodu nisu ni znali da imaju obaveze po Zakonu i da su deo sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Smernice koje su dana 27. marta 2012. godine sačinjene, dostavljene su svim preduzećima za reviziju uz obaveštenje da su obveznici po Zakonu i da su dužni da uspostave interne sisteme za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Računovođama je, putem profesionalnih udruženja, poslata poruka da su dužni da primenjuju propise iz ove oblasti i da svoja interna akta usklade sa donetim Smernicama. U istom periodu održano je i nekoliko seminara za računovođe i revizore na kojima im je približena primena Zakona i ukazano im je na značaj uspostavljanja internih sistema za sprečavanje pranja novca.

U drugom delu 2012. godine, počela je kontrola računovođa i revizora. Kontrola je obavljena na posredan i neposredan način.

Uprava za sprečavanje pranja je u toku 2012. godine vršila nadzor posrednim putem i to slanjem upitnika o aktivnostima obveznika u primeni propisa koji regulišu sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma i analizom dobijenih odgovora. Osnovni ciljevi sačinjavanja takvih upitnika su: sagledavanje trenutnog stanja sektora na koji se upitnici odnose; indirektno praćenje razvoja sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma; kao i sagledavanje razumevanja propisa o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. U toku 2012. godine poslovalo je 53 preduzeća za reviziju i Uprava je svim revizorskim kućama poslala upitnik o aktivnostima u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja teorizma. Ukupan broj

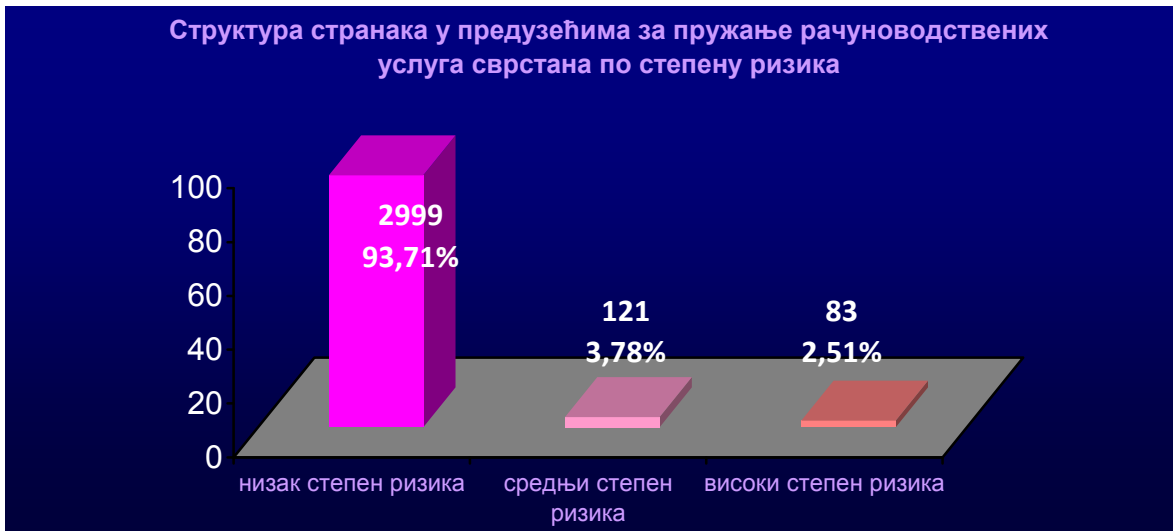
preduzetnika i pravnih lica koja se bave pružanjem računovodstvenih usluga u Republici Srbiji je veći od 8000. Uzorkom je izabrano 105 preduzeća/preduzetnika kojima je poslat dopis, u kome su obavešteni da su obveznici.

Analizom odgovora na dobijene upitnike, uočeno je da ukupan broj stranaka u svim preduzećima za reviziju iznosi 5095, od čega su 27 stranaka svrstali u stranke sa visokim stepenom rizika, 4769 stranaka svrstali u stranke sa niskim stepenom rizika i 353 stranke su svrstali u stranke sa srednjim stepenom rizika.

Grafikon 5 – Prikaz kategorizacije rizika kod preduzeća za reviziju

Kada je reč o računovođama, analizom dostavljenih odgovora, na uzorku od 105 kontrolisanih subjekata ukupan broj stranaka koje su uspostavile poslovni odnos sa obveznicima je 3203, od čega su 83 stranke svrstane u stranke sa visokim stepenom rizika, 121 stranka je svrstana u stranke sa srednjim stepenom rizika i 2999 stranaka je svrstano u stranke sa niskim stepenom rizika.

Grafikon 6 - Prikaz kategorizacije rizika kod preduzeća/preduzetnika za pružanje računovodstvenih usluga

Analizom odgovora na upitnike, došli smo do zaključka da računovođe i revizori imaju određene nejasnoće; i to najviše u delu utvrđivanja identiteta stranke ili vlasnika koji je strani funkcioner i kod primene određenih radnji i mera koje treba primenjivati u zavisnosti od stepena rizika kojem je stranka izložena od pranja novca i finansiranja terorizma. Takođe, uočeno je da postoji nerazumevanje o pojmu stranog funkcionera i načinu na koji se utvrđuje da li je stranka ili stvarni vlasnik stranke strani funkcioner.

3.1. Neposredni nadzor

Na kraju 2012. godine, analizirajući odgovore na upitnik i na osnovu unapred zadatih kriterijuma, Uprava je izvršila nadzor primene odredaba propisa koji regulišu sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma kod dve revizorske kuće. Kod oba obveznika su uočene nepravilnosti u primeni Zakona i podnete su prijave za privredni prestup protiv pravnih i odgovornih lica. Najčešće utvrđene nepravilnosti se odnose na identifikaciju stranke koja nije izvršena na Zakonom propisan način, kao i na odsustvo izvršene procene rizika stranke, poslovnog odnosa, odnosno usluge koju obveznik pruža u okviru svoje delatnosti.

4. MEĐUNARODNA SARADNJA

4.1. Izveštaj o napretku Republike Srbije na polju razvoja sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma

Na 40. zasedanju komiteta Saveta Evrope koji se bavi pitanjima u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma - Manival, je 3. decembra 2012. godine, usvojen Izveštaj o napretku sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma Republike Srbije.

Razmatranje postignutog napretka je logičan nastavak kontinuirane procene ovog sistema od strane komiteta Manival. Na dnevnom redu prvog dana 40. zasedanja Komiteta Manival, raspravljalo se i o postignutim rezultatima u sistemu borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma u poslednje dve godine. Sekretarijat Manivala je izvestio plenarij o detaljnoj analizi najznačajnijih FATF preporuka, a zatim su delegaciji Srbije postavljena brojna pitanja od strane Vatikana, države koja je bila zadužena za postavljanje pitanja; delegacija drugih država članica Saveta Evrope, kao i od eksperata Komiteta Manival u oblasti finansija i prava. Nakon uspešne rasprave, plenarij Komiteta Manival je konsenzusom usvojio izveštaj o napretku Republike Srbije.

4.2. Sporazumi o saradnji

Uprava je u toku 2012. godine potpisala pet sporazuma o saradnji i razmeni informacija sa finansijsko-obaveštajnim službama iz Kolumbije, Australije, Belorusije, Finske i Južnoafričke Republike. Iako Uprava može razmenjivati finansijskoobaveštajne podatke sa kolegama iz drugih država na osnovu Zakona, potpisivanje ovakvih sporazuma ima za cilj dalje razvijanje međunarodne saradnje i razmene informacija između srodnih službi širom sveta. Uprava do sada ima potpisanih 38 sporazuma o saradnji.

4.3. Egmont grupa

Na Dvadesetom plenarnom sastanku Egmont grupe, koji se u nedelji od 9. do 13. jula održao u Sankt Peterburgu, Rusija, Uprava za sprečavanje pranja novca je dobila posebnu zahvalnicu i pohvalu za izloženi konkretni predmet pranja novca na kome je uspešno radila. Pohvala je rezultat ocene učešća Uprave sa svojim predmetom na redovnom godišnjem takmičenju finansijskoobaveštajnih službi koje su članice Egmont grupe. Ovo priznanje je utoliko posebno značajno jer se Uprava našla u grupi od 16 od 130 članica Egmont grupe čijoj je finansijskoobaveštajnoj delatnosti data posebna pažnja i priznanje.

Predstavnici Uprave su učestvovali u radu radne grupe za pravna pitanja, gde se govorilo o predlozima za izmenu definicije finansijskoobaveštajne službe, reciprocitetu kao uslovu za razmenu podataka, o slučajevima kada finansijskoobaveštajna služba ne može da postupi po zahtevu druge strane, kao i o prosleđivanju informacija.

I u radnoj grupi za operativna pitanja predstavnici Uprave su bili aktivni. Formiran je tim koji radi na istraživanju pranja novca kroz dragoceno kamenje i plemenite metale. Uprava je uključena u rad ovog tima, a rezultati će biti poznati krajem 2013. godine.

Na dvadesetom plenarnom sastanku Egmont grupe, doneta je odluka o prijemu novih članova, finansijsko-obaveštajnih službi sledećih država: Gabona, Jordana, Tadžikistana i Tunisa. Egmont grupa okuplja finansijskoobaveštajne službe iz 131 države.

4.4. Evroazijska grupa za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma

Republika Srbija od juna 2010. godine ima svojstvo posmatrača u Evroazijskoj grupi za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: EAG), grupi koju čine Rusija, Kina, Indija, Belorusija, Tadžikistan, Turkmenistan, Kirgistan i Uzbekistan. Osim Republike Srbije, EAG ima još 13 država i 18 međunarodnih organizacija koje imaju svojstvo posmatrača: Sjedinjene Američke Države, Nemačka, Italija, Međunarodni monetarni fond, Svetska banka, Interpol, Evropska banka za obnovu i razvoj.

Uprava predstavlja našu državu u radu EAG i učestvovala je na 16. Plenarnom zasedanju, održanom u Moskvi od 22. do 25. maja 2012. godine. Na 16. Plenarnom sastanku Francuska, Mongolija i Egmont grupa su dobile status posmatrača.

5. MEĐUAGENCIJSKA SARADNJA

Zbog svoje izuzetne složenosti, uspešno sprečavanje i otkrivanje pranja novca je gotovo nemoguće bez aktivne i dobre saradnje sa svim državnim organima koji učestvuju u sistemu. Zbog toga Uprava radi na daljem poboljšanju saradnje sa svim učesnicima u postupku sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma. Ta saradnja se odvija u dva smera.

Pre svega, Uprava saraduje sa nadzornim organima koji kontrolišu primenu propisa kod obveznika, a u cilju dobrog razumevanja propisa koji se sprovode i adekvatne primene Zakona kod samih obveznika. U junu 2012. godine održan je sastanak svih nadzornih organa. Dogovoren je jedinstven sistem obaveštavanja Uprave o broju izvršenih kontrola obveznika, kao i o uočenim nepravilnostima. Takođe je postignuta saglasnost da se ovakav vid sastanaka održava redovno, a u cilju jedinstvene i ujednačene primene Zakona svih obveznika.

S druge strane, Uprava aktivno saraduje sa državnim organima koji predstavljaju represivni deo sistema za sprečavanje pranja novca, pre svega sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i nadležnim tužilaštvima. U 2012. godini su održane tri radionice za tužioce iz viših tužilaštava, koji su i nadležni za slučajeve pranja novca, i ukupan broj tužilaca koji su učestvovali na ovim radionicama je viši od 60. Osnovni cilj Uprave je da upozna one koji rade na slučajevima otkrivanja pranja novca o ovlašćenjima Uprave i to, pre svega o: mogućnostima za prikupljanje dokumentacije od obveznika, praćenju finansijskog poslovanja i privremenom obustavljanju transakcije, ali samo u slučaju da postoji sumnja da se radi o pranju novca ili finansiranju

terorizma. Još jedan zadatak ovih radionica je upoznavanje tužiocima sa načinom za podnošenje inicijative Upravi za sprečavanje pranja novca. Naime, na osnovu člana 58. Zakona, Uprava može otpočeti postupak na osnovu pisane i obrazložene inicijative tačno nabrojanih državnih organa, ali samo ako postoji osnov sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, i ako je ta sumnja obrazložena.

Osim sa tužiocima, Uprava je na sličan način radila i sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Bezbednosno – informativnom i Vojnobezbednosnom agencijom.

5.1. Stalna koordinaciona grupa za nadzor nad primenom Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma

U toku 2012. godine održana su dva sastanka Stalne koordinacione grupe za nadzor nad sprovođenjem Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (u daljem tekstu: SKG), i to dana 15. marta 2012. godine i 22. novembra 2012. godine. Na sastanku održanom u martu govoreno je o koordinaciji u izradi nacionalne procene rizika od pranja novca u kojoj svi članovi SKG učestvovali. Na Sastanku u novembru se govorilo o izmeni članova SKG, s obzirom na činjenicu da je došlo do kadrovskih promena u državnim organima koji imaju svoje predstavnike u SKG, a takođe je bilo reči i o odbrani izveštaja o napretku Republike Srbije na polju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma pred komitetom Manival u Savetu Evrope.

6. RAZVOJ INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA U UPRAVI

U 2012. godini je započeto značajno unapređenje informacionih tehnologija Uprave za sprečavanje pranja novca koji obuhvata planiranu realizaciju:

- Oporavak sistema u slučaju elementarnih nepogoda (Disaster Recovery)
- Integracija postojećih Upravnih ključnih aplikacija (TMIS i DCM sistem) i unapređenje analitičkih alata
- Unapređenja sistema za upravljanje dokumentima i predmetima

6.1. Oporavak sistema u slučaju elementarnih nepogoda (Disaster Recovery)

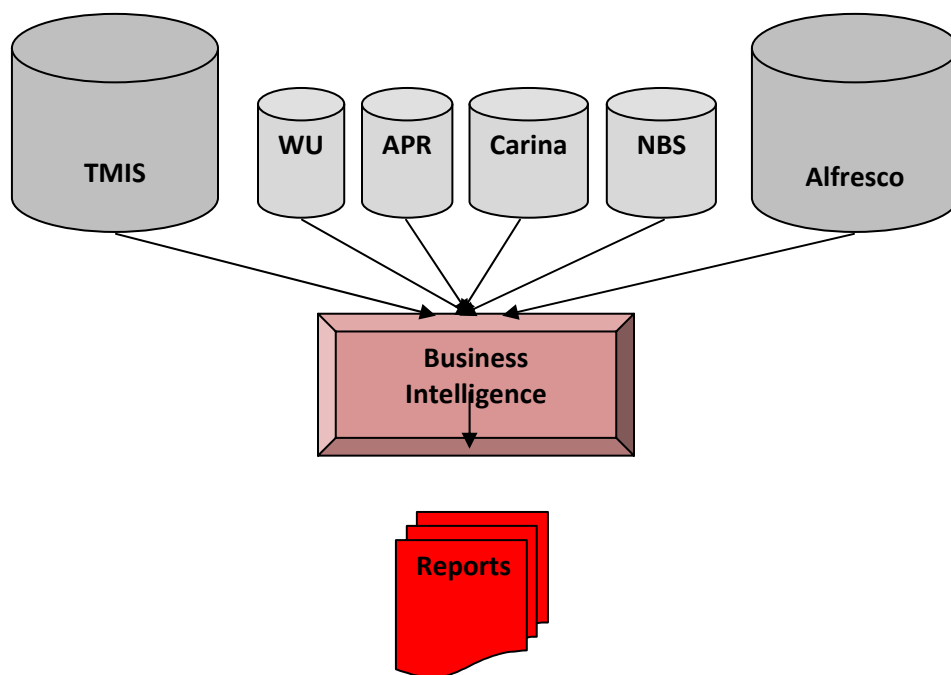
Uprava raspolaže velikom količinom podataka i dokumenata iz domena svoje delatnosti. Eventualni gubitak ovih podataka bi Upravi naneo nepopravljivu štetu. Iz tog razloga Uprava je u 2012. godini započela projekat implementacije strategija i procedura za oporavak sistema od elementarnih nepogoda, kao što su požar, zemljotres i slično. Ovaj sistem treba da obezbediti nesmetan rad IT sistema Uprave i da spreči gubitak važnih podataka u slučaju većih incidenata.

6.2. Integracija postojećih Upravnih ključnih aplikacija (TMIS i DCM sistem) i unapređenje analitičkih alata

Uprava dobija podatke od obveznika po Zakonu, kao i podatke od drugih državnih organa koje skladišti u bazi. Takođe, Uprava koristi Sistem za upravljanje dokumentima i predmetima koji svoje meta podatke čuva u posebnoj bazi.

Uprava je u 2012. godini započela projekat integracije svih izvora podataka sa kojima raspolaže, sa ciljem omogućavanja konsolidacije podataka iz više analitičkih izvora i jedinstven, logički prikaz svih podataka uz standardizaciju formi izveštaja. Takođe, svi podaci će biti smešteni na najoptimalniji način u jedinstveno strukturiranom skladištu podataka (data warehouse) kako bi se unapredila brzina pretraživanja i zaštita podataka od gubitka. Implementacijom rešenja „poslovne inteligencije“ unaprediće se proces analize i izveštavanja uz maksimalnu fleksibilnost u njihovom korišćenju.

U sklopu ovog projekta planirano je i da se razvije važan modul za rangiranje transakcija na sumnju na pranje novca i finansiranje terorizma, koji bi bio u potpunosti spregnut sa postojećim TMIS sistemom i Sistemom za upravljanje dokumentima i predmetima.

Grafikon 7: Prikaz integracije svih baza podataka

6.3 Unapređenja sistema za upravljanje dokumentima i predmetima

Uprava je u 2012. godini radila na daljem unapređenju svog sistema za upravljanje dokumentima i predmetima. Između ostalog izvršena je reorganizacija sistema u skladu sa novom sistematizacijom, unapređeni su pojedini postojeći radni tokovi i dodati novi radni tokovi dokumenata, unapređene su pretrage po sistemu itd.

7. ORGANIZACIONA STRUKTURA, LJUDSKI RESURSI I OBUKA

U cilju efikasnije upotrebe postojećih i izgradnje novih kapaciteta u Upravi, od marta 2012. godine na snazi je nova organizacija Uprave za sprečavanje pranja novca. Umesto organizacije i sistematizacije radnih mesta koja je važila od juna meseca 2011, novim Pravilnikom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta predviđeno je sledeće ustrojstvo i sistematizacija:

- Odeljenje za analitiku, u okviru koga posluju:
  - Grupa za predanalitiku
  - Odsek za finansijsku analizu
- Odeljenje za međunarodnu saradnju i pravne poslove
- Odeljenje za nadzor, sa dve grupe:
  - Grupa za nadzor računovođa i revizora
  - Grupa za nadzor ostalih obveznika
- Grupa za informacione tehnologije
- Grupa za finansijsko-materijalna pitanja

Grafikon 8: Organizaciona šema Uprave za sprečavanje pranja novca

Unesena su unapređenja u Odeljenje za analitiku u kome je formiran Grupa za predanalitiku što ima za cilj efikasniju i tačniju analizu time što će se i manuelno i kroz informacioni sistem

uspostavljati međusobne veze između prijavljenih transakcija kako bi se analitičarima skrenula pažnja na eventualno postojanje sumnje na pranje novca ili finansiranja terorizma i analitičarima olakšao finansijsko-obaveštajni rad.

7.1. Obuka zaposlenih u Upravi

Kad je u pitanju unapređenje kapaciteta zaposlenih, pored stalnih obuka koje zaposleni u Upravi imaju u okviru Službe za upravljanje kadrovima, npr. o integritetu državnih službenika, borbi protiv korupcije, evropskim integracijama, izradi (IPA) projekata i slično, osoblje Uprave je učestvovalo u nizu specijalizovanih obuka, seminara, konferencija, u svojstvu predavača i slušalaca, i to:

- Radionica na temu kriminala korišćenjem informacionih tehnologija, održana u Pravosudnoj akademiji, gde su svoja iskustva podelili stručnjaci u ovoj oblasti iz Belgije i Holandije, januar 2012. godine;
- Konferencija o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma za sve učesnike na tržištu kapitala i hartija od vrednosti, Arandjelovac, 28-30. mart 2012. godine, u svojstvu predavača;
- Obuka za tužioce o procesuiranju dela iz oblasti hartija od vrednosti (Zrenjanin, mart 2012), predavači su bili i zaposleni u Upravi;
- ReSPA obuka "*Training Civil Servants on Anti-corruption in Public Administration*" Danilovgrad, Crna Gora, mart 2012;
- ILECUs i MUP Srbije, seminar o finansijskom kriminalu - oduzimanje imovine, pranje novca, utaja poreza, simpozijum o pranju novca, Ohrid, Makedonija, mart 2012. godine;
- Seminar o finansijskom kriminalu i strateškoj analizi – u okviru MOLI projekta studijska poseta finansijsko-obaveštajnih službi Belgije i Europolu u Holandiji, april 2012. godine;
- U okviru studijske posete FOS-u Rumunije predstavnici Uprave za sprečavanje pranja novca su upoznati sa celokupnim radom Nacionalne kancelarije za sprečavanje i kontrolu pranja novca koja je administrativni organ u okviru rumunske vlade, april 2012. godine;
- Konferencija u organizaciji Komisije za Hartije od vrednosti i USAID Projekta za bolje uslove poslovanja. Cilj organizovanja konferencije bilo je promovisanje izmena i dopuna novog Zakona o tržištu kapitala Republike Srbije, a sa čijom primenom se počelo u novembru 2011. godine, hotel „Hajat“ u Beogradu;
- „Grand Casino“, održan je seminar Međunarodne Forfeting Asocijacije u organizaciji firme „Marfin Factors&Forfaiters“ i „Real Factor“ Srbija, na temu faktoringa i forfetinga, april 2012. godine;

- Predavanje za računovođe u organizaciji Privrednom savetniku u Beogradu, na temu: Podizanje svesti računovođa o obavezi primenjivanja odredbi iz Zakona; 14. maj 2012. godine .
- Predavanje za računovođe u organizaciji Privrednom savetniku u Novom Sadu, na temu: Podizanje svesti računovođa o obavezi primenjivanja odredbi iz Zakona; 16. maj 2012. godine .
- Konferencija pod nazivom „Kontrola igara na sreću“ u organizaciji Udruženja priređivača igara na sreću, ovlašćenih servisera i proizvođača aparata za igre na sreću „JAKTA“. Cilj konferencije bio je promovisanje novog sistema monitoringa u realnom vremenu nad aparatima priređivača igara na sreću, maj 2012. godine;
- Predavanje na temu „Metodi kontraobaveštajnog rada“ u organizaciji Bezbednosno-informativne agencije (BIA), maj 2012. godine u prostorijama Uprave;
- Radionica na temu Istrage u pranju novca – rad na hipotetičkim slučajevima, Zlatibor, juni 2012. godine. Radionica namenjena tužiocima viših tužilaštava, a predavači su zaposleni u Upravi;
- Radionica na temu „Mogućnost zloupotrebe neprofitnog sektora u svrhe finansiranja terorizma“ , juni 2012. godine;
- Regionalna privredna komora Novi Sad, predavanje na temu primene Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, juni 2012. godine;
- Predavanje za zaposlene u Upravi na temu „Metode kreativnog i forenzičkog računovodstva“ , juni 2012. godine;
- Za zaposlene u Upravi održano predavanje predstavnika Vojnobezbedosne agencije o organizaciji, nadležnosti, poslovima i ovlašćenjima te agencije; juni 2012. godine;
- Za zaposlene u Upravi održano predavanje o međunarodnim standardima, saradnji i iskustvima država članica EU u borbi protiv finansiranja terorizma; juni 2012. godine;
- Regionalni seminar o oduzimanju imovine stečene kriminalom, u organizaciji OEBS, Beč, septembar 2012. godine;
- Za zaposlene u Upravi održano predavanje o novim metodama plaćanja, koje omogućavaju korisniku da vrši plaćanje pomoću tehničkih uređaja kao što su kompjuter, mobilni uređaji ili kartica sa magnetnom trakom ili čipom, i mogućnostima zloupotrebe ovih metoda za pranje novca i finansiranje terorizma; septembar 2012. godine;
- Seminar na temu „Analiza životnog stila“, organizovan od strane Odeljenje za sprovođenje Zakona Misije OEBS u Srbiji u koordinaciji sa ICITAP (International Criminal Investigative Training Assistance Program), Odeljenjem za pravdu SAD i u saradnji sa MUP Republike Srbije; septembra 2012. godine u Beogradu;

- Radionica na temu „Preliminarna nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma“, u organizaciji Međunarodnog monetarnog fonda, Sirakuza, septembar 2012. godine;
- Radionica na temu „Liste terorista po relevantnim rezolucijama EU“, septembar 2012. godine, Beograd;
- Konferencija na temu „Sistemi zaštite tajnih podataka u Srbiji, Sloveniji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini“. Cilj konferencije je da se razmene iskustva u oblasti zaštite tajnih podataka i razmotre mogućnosti za jačanje regionalne saradnje u ovoj oblasti; oktobar 2012. godine, Beograd;
- Seminar na temu „Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma“ u organizaciji Evropske banke za obnovu i razvoj, oktobar 2012. godine;
- Radionica na temu Istrage u pranju novca – rad na hipotetičkim slučajevima, Kladovo, novembar 2012. godine. Radionica namenjena tužiocima viših tužilaštava, a predavači su zaposleni u Upravi;
- Studijsko putovanje na temu razmene iskustava u borbi protiv korupcije i pranja novca, u organizaciji Američkog kongresa, SAD, novembar 2012. godine;
- U decembru 2012. godine, službenici Uprave su održali predavanje za pripadnike Vojnobezbednosne agencije o ulozi i značaju Uprave, a posebno o inicijativi državnog organa za pokretanje postupka u Upravi.

8. LICENCE

Posedovanje licence je uslov za obavljanje poslova poznavanja i praćenja stranke od strane ovlašćenih lica. Svrha uvođenja licenci je prvenstveno potvrđivanje stručnog znanja ovlašćenih lica koji su značajna karika sistema borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma. S druge strane, licenca, koja potvrđuje da ovlašćeno lice ima neophodna znanja i veštine da prepozna sumnjivu transakciju ili lice; ima za cilj da doprinese stalnosti položaja ovlašćenih lica, naročito u velikim obveznicima, kao što su banke.

U 2012. godini organizovani su stručni ispiti za sticanje licence za obavljanje poslova ovlašćenog lica u bankama, osiguravajućim društvima, investicionim fondovima, lizing kompanijama, menjačnicama, ptt saobraćaju, računovodstvu i reviziji, i ukupno je izdato 901 licenca.

9. PLANOVI I IDEJE

I pored aktivnog angažovanja, Uprava nije imala uspeha u obezbeđenju adekvatnog prostora koji će biti u stanju da primi broj zaposlenih koji je predviđen unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom radnih mesta. Naročito je neophodno zapošljavanje državnih službenika u

Odeljenju za nadzor, novom odeljenju u Upravi nadležnom za inspekcijski nadzor nad primenom Zakona kod računovođa, revizora, poreskih savetnika, faktoring i forfeting firmi i dr. Zbog nepronalaska adekvatnog prostora i nemogućnosti angažmana, iz tih razloga, predviđenog broja zaposlenih, razvoj kapaciteta Uprave u tom smislu ne da stagnira nego postoji izvestan rizik i da se postojeći kapacitet uruši.

Naime, Uprava, iako formalno nije deo sistema za borbu protiv organizovanog kriminala, suštinski to jeste, budući da u saradnji sa svim organima koji su formalno u sistemu borbe protiv organizovanog kriminala (Tužilaštvo za organizovani kriminal, Bezbednosno-informativna agencija, specijalizovani delovi Ministarstva unutrašnjih poslova i drugi) sa svojim ovlašćenjima donosi dodatnu vrednost, itekako bitnu za borbu protiv organizovanog kriminala, imajući u vidu njen jedinstven položaj i mogućnosti kada je u pitanju saradnja sa obveznicima, a pre svega dobra saradnja i razmena podataka sa bankarskim sektorom. Zbog takvog položaja i mogućnosti Uprave u faktičkom radu na konkretnim predmetima borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma kroz saradnju sa organima koji su i formalno smešteni u krug organa koji se bore protiv ogranizovanog kriminala, neophodno je i da uloga Uprave u nastupajućem periodu bude prepoznata na sličan način i da se na adekvatan način urede prava i obaveze državnih službenika zaposlenih u Upravi. Konkretnije, u Upravi rade visokokvalifikovani državni službenici koji se stalno stručno usavršavaju i specijalizuju za pojedine aspekte finansijske analize i veoma su traženi na tržištu rada. Zbog takvog stanja stvari postoji nesrazmera između, s jedne strane, same prirode posla državnih službenika u Upravi i činjenice da upravljaju naročito osetljivim podacima, kao i napora koje je Uprava uložila u profesionalni razvoj svakog od njih i, sa druge strane, zarade koju državni službenici ostvaruju radom u Upravi i koja je izjednačena sa zaradom svih ostalih radnika u državnoj administraciji. U tom smislu postoji i izvesni stepen odlazaka (*staff turnaround*) iskusnih stručnjaka iz Uprave zbog traženosti, a posebno u privatnom sektoru. Zbog toga je neophodno da se iznađe mogućnost za povećanje plata zaposlenih u Upravi.

Plan da se osnuje trening centar ostaje i dalje nerealizovan. Razlog za nerealizovanje ove ideje je nepostojanje adekvatnog prostora. Uprava će i dalje nastojati da ostvari ovu zamisao i osnuje trening centar u kome bi se obučavali ne samo zaposleni u Upravi, predstavnici državnih organa i obveznika, već bi se taj centar mogao koristiti i za međunarodne i regionalne obuke.